

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utczá 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utczá 1080. sz.</p>
---	--	---

A magyar ref. egyház és a missió.

I.

Köztudomásu dolog, hogy az egyetemes anyaszent-
egyház isteni rendeltetése két irányban nyilvánuló fenséges
törekvést feltételez. Az egyik végcélja oda irányul, hogy
a láthatatlan egyház valóságos tagjaivá, a mennyország
polgáiraivá tegye a halandót; ennyiben az egyház tisztán
lelki jellegű hivatást teljesít. A másik törekvés — és ez
általánosabb, szokottabb — Isten országának e földön való
terjesztését, a látható egyház határainak térbeli és szám-
ban való nagyobbodását tekintve végcélja gyanánt; en-
nyiben egyháztársadalmi feladat megoldására tör. A valódi
keresztyénség azonban csakis e kettős feladatnak össz-
hangzatos, együttes betöltése által érheti el kitűzött vég-
célját. Történelmi tény azonban, hogy a korviszonyok,
kül- és belső alakulások, szóval az egyház életének kü-
lönöző nyilvánulásai szerint, hol a látható, hol a láthatatlan
egyház céljainak megvalósítása lépett és lép előtérbe.
Sőt a római egyházzal szemben azon nyilatkozatot kell
tennünk, hogy ez, a lelkek üdvével vajmi keveset törődött,
mióta csak az örök főpásztor földi helyettesének s ezzel
kapcsolatban annak hatalmi terjeszkedésének veszélyes
elve és tana dekretáltatott. A földi látható egyházintéz-
mény önző érdekei háttérbe szorították a lelkek örök üd-
vének munkálását. Emberi alkotássá, pusztá rendszerré
törpült alá az isteni eredetű üdvintézmény s a római kut-
föből nem üdítő, éltető s erősítő életital csergedezett a
hívek számára, hanem kábitó, bénító, bűvös-bájos tömjén-
füst merité csalfa álomba a lelkek millióit. Az égi missió,
földi célokra zsákmányoltatott ki. És bár Isten elküldé
Róma büntetéséül s a sötétségben tévelygő nép világossá-
gára a reformáció apostolait; új éneket adott a hívek
szájába s megújulást kölcsönzött a lelki világnak; az üdv-
intézmény missiójára ifju lelki harcosokat bocsátott ki:
mindamellet ma is — évszázadok után — méltán sohajt-
hat fel a hívő ekként: „Uj eget és uj földet várunk, me-
lyekben igazság lakozik“!

Míg tehát az igazság országa eljő a földre, — a miért
a hívők buzgón fohászkodnak — addig folytonos küzdelem
és harc lesz ide alatt s magában Krisztus anyaszentegy-
házában sem némul el a vívódás hallható zaja. Addig míg
e föld lészen és mi emberek lakunk e földön, nem jövend
el ide a béke országa. Ezt csak hitben, lélekben, remény-
ben birhatjuk, kiki a mint nyeri az Úrtól. De hogy minde-
nek nyerjék a lélek békéjét, birják azt már itt alatt; s
elhigyjék, hogy a hit végcéljának biztos zálogát is bense-
jökben hordozzák és az osztályrészők leend: ezen magasz-
tos keresztyéni öntudatra és hitre vezérlésben áll voltaké-
pen a keresztyén egyház azon missiója, melyet az Úr-
tól nyert, a melylyel számolnia is kell. És így a missió
nem kiváltsága egyik vagy másik keresztyén egyháznak,
hanem egyenes megbízás; oly talentumokról van itt szó,
melyekkel sáfárkodni és a sáfárkodásról számolni is
kellend.

E rendkívüli felelősséggel járó megbízás a mi ma-
gyar ref. anyaszentegyházunk egyetemét is és pedig kivál-
lóan első helyen illeti. Mert ha közelbe és távolba körül-
tekintünk: mindenütt munkatért s művelésre váró földet
találunk s hol a magvető, ki elhintse a jó magot, ápolja,
gondozza a kifejlő növényt, gyomlálgasson és annak idején
30—60 sőt 100 annyit arasson?

De hogy mindennemű sentimentalis fölajdulástól tá-
vol lehessünk: ugy hamarjában vegyük számba, hol és
merre vár missiói munkatér ref. egyházunk hű munkásaira.
Az egyetemes konvent 1883. évi szeptemberi jegyzőköny-
vének 63. száma bepillantánunk enged azon ígértetett
földre, melyet elfoglalnunk s birnunk kell. A tiszamelléki
egyházkerületnek három oly gyülekezete mellett, melyek
sporadice élő hitfeleink lelki gondozására vannak hivatva,
minden többi egyházkerületben igen nagy és tágas mező
kinálkozik a munkálkodásra. Tekintsük meg csak a moldva-
oláhországi missiót, melynek közvetlen felügyelési joga az
erdélyi egyházkerület igazgató tanácsát illeti; avagy figyel-
jük meg a tiszántúli egyházkerületben szétszórtan létező,
több ezer lelket számláló hitsorsosaink lelki gondozásának

égető szükségét, vagy a dunántúli egyházkerület létező és nem létező missió állomásaira gondolva, végre a jelenben legfontosabbnak mutatkozó szlapon-szerémségi, felső-baranyai és a dunamelléki kerület többi más nagyfontosságú pontjait véve fontolóra: valóban bámulnunk kell, hogy ily roppant kiterjedésű, az egész magyar hazát behálózó ref. missiói munkatér oly aránylag kevés gondozásban részesül, főleg pedig, hogy még hivatott férfaink figyelmét is oly kevésbé látszik érdekelni. Verhovinától Fiuméig, Banovcztól Orsováig mindenütt kellene találnunk oázisokat, melyeken a lelki szomjuság miatt epedő lélek üdülést és kielégítést találhasson. Ezen nagy kiterjedésű szétszórtóságban lakó hitfeleink néma sóhajtása az egyházegyetem főkormányára elé száll, kérve a léleknek táplálékot, erőt, életet. A napi gondok súlya alatt roskadozó családapa — ki napszámával keresi maga és övéi számára a falatot — idegen, nyers kedélyű nép közé jutva: nemzeti, egyházi életét romlásnak indulni látva, sóhajt az égre megszabadításért. Ott az északkeleti havasok közt, avagy Kroátia vérmes fiainak hazájában és a szerémségi, bár Istentől megáldott pusztaságokban kellene ám széttekinteni s komolyan gondolkozni a látottak és tapasztaltak felett: akkor tudnók meg, mi a magyar ref. egyház missiója! Jó is volna ám ezt tudni mind közönségesen, akkor több volna bennünk az önzetlen buzgóság, munkásabb volna a keresztyéni szeretet s a legrövidlátóbb ember sem sajnálná fillérért a közalaptól, ha felvilágosíthatnák azon szent missióról, melynek betöltése az ő feladata is.

Erdős József.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Vége.)

Az 1886. évi főiskolai költségvetés s az ezzel egybekötött több rendbeli főiskolai ügyre nézve tett bizottsági jelentésből felemlítjük 1) az Apaffy alapítvány 4000 frt évi járadéka az állandó tanári tanszékek alapja fedezésére vendő fel. 2) A tanítóképezdei és gymnasiumi rendes tanárok fizetésének egyenlősítése ezuttal keresztül nem vihető; mihelyt fedezet lesz, lakáson kívül 1150 frt lenne megállapítandó. 3) A nyilvános olvasóterem felállítására alap nem találtatott. 4) A költségvetésbe a negyedik tanítóképezdei tanszék javára 1300 frt felvétel.

Lukács Ödön a nyilvános olvasóterem mielőbbi felállítását sürgeti.

K. Tóth Kálmán indítványára pedig elhatároztatik a város sürgető megkeresése érdemleges határozathozatal végett.

Balogh Ferencz az iránt tesz indítványt, hogy ha a tőkepénztár visszanyeri rendezett állapotját, buzdító példaul, kegyelet és hazafui kötelességből Apaffy Mihály neve valamiképp megörökíttessék a tanárkar és gazdasági tanács meghallgatása után.

Mácsai Sándor kantus praeses állandósítása ki-

mondatik egyelőre 400 frt fizetéssel. Ezzel kapcsolatban az állandó zene- és énektanári tanszék alapjára begyűlt 1168 frt kezelés végett a gazdasági tanácshoz tétetik át. Esperek és gondnokok pedig felhivatnak, hogy a nevezett alapítványra saját körükben gyűjtéseket eszközöljenek.

Felolvastatik a segélyegyleti pénztárnok számadása megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. A pénztár vagyona 53,479 frtot tesz 1884. decz. 31-én. Pénztárnoknak elismerés mellett a fölmentvény megadatik; esperesi kar pedig felhivatik, hogy járjon utána, hogy a tízeves hátralékos ajánlatok között melyek behajthatók. Az ilyenek beszédéséről aztán intézkedjék.

Sokan szólottak a Körösi Sándor jogtanár és képviselő helyettesítéséhez. A tanárkar a büntetőjog tanítására, melyet eddig Körösi helyett Kassai Sámuel adott elő, Dr. Des Combes Henrik ügyvédet ajánlotta 550 frt díjazás mellett; az osztr. polg. magánjog és magyar közigazg. jog előadására az eddigi helyettesítőt Dr. Pápay Imrét szintén 550 frt mellett. Kiss Albert főként a büntető ügyekkel foglalkozó Dr. Ozory István ügyvédet ajánlja Des Combes helyett; Beke Mihály, Thaly szintén. Lukács Ödön szomorú következményét látja annak, hogy az egyházkerület megengedte Körösynek a képviselőség elfogadását. A helyettesítésnél a legnagyobb körültekintést ajánlja. Degenfeld József gr. a tanárkar ajánlata mellett van, melynek eljárását illetőleg Balogh Ferencz és Csiky Lajos felvilágosítást adnak. Végre 12 szavazattal 7 ellen a tanárkar javaslata fogadtatott el, mint ezt mult számunkban már röviden jeleztük. Előkerültek ezeken kívül még a tanügyi bizottság jegyzőkönyvei a tanítóképezdei tantervről; a hittanhallgatók neveléstan-tanításáról, vidéki gymnasiumok feleleteiről azok egyesítése iránt.

Délután 5 órakor a közgyűlés tovább foly.

A csötörtök délután és pénteken, 27-én és 28-án folytatott közgyűlésen egy pár, a főiskolát illető ügy, továbbá egyes ekklézsiákat, lelkészeket, tanítókat érdeklő felebezett ügyek, kérvények intéztettek el, melyek vásárlási, eladási, csereszerződések és díjlevelek. Dicsőfi József főiskolai könyvtárnoknak ez évről 200 frt fizetési pótlék adott. A Simay 25,000 frtos ösztöndíj alapítvány ügyében a közgyűlés az örökösöknek megengedte, hogy a még be nem fizetett 16 ezer forintot 5%-os magy. kir. állampapírréntében fizethessék le; az alapítvány kezelése és a stipendiumok kiosztása iránt általok tett feltételeket azonban nem fogadta el. Az akadémián az egyetemesek művelődéstörténet tanítását illetőleg elhatározottat, hogy az négy évre felosztva történjék; az előadó tanár Géresi Kálmán lesz. A gyűlés 28-án délben 1 órakor bezárattott. Főtiszt. Révész Bálint püspök ur meleg szavakban köszönte meg a jelenlevő tagoknak buzgalmát s kívánta, hogy a közgyűlés minden tagját ugyanolyan buzgalom, odaadás lelkesítse. A jelen voltak jókívánásait és köszönetét az elnökség iránt Szabó János békésbányai esperes tolmácsolta.

Huszár Gál énekes könyve 1574.

(Folytatás.)

319. Huszár Gálé: könyörögjünk az istennek sz. lelkének, — ennek a dallamára nem volt képes

Bogisich ur rájönni, mivelhogy — ugymond — „e gyűjteményben nincs feljegyezve“, — erről mondá a felolvasás végén köztiszteletű tudósunk, a régi magyar költészet alapos ismerője: Szilády Áron, hogy meg van ma is, — igen is, méltóztassék megnézni Bogisich urnak a reformátusok énekes könyvét, ott van dallamával együtt 72. sz. a., de ott van a XVI. s XVII. századi minden gyűjteményekben, csak egy kis jártasság s utánnézés kellett volna, bemutathatta volna ezt is, de hát ha bemutatja, önnön magát czáfolja le, mert — ez éneket hallván — az a magyar ember, kiben csak egy hajszálynyi érzék van a magyar zene s rythmus iránt, rögtön felkiált: ez az én testemből való test és csontomból való csont! hova lett volna akkor B. ur amaz állítása, hogy a reformátusok még akkor (Huszár korában t. i.) nem léptek fel új dallamokkal! De erről is majd alább!

318. Szegedi Gergelyé: Keresztyének kik vagytok (később: 1592. vagyunk.)

320. Batizi András: Jövel sz. lélek ur isten, lelkünknek vigassága; — dallamával,*) ép úgy, mint a reformátusok mai énekesében 43. sz. a. ma is található!

323. Látható, hogy sz. háromság vasárnapján is kommunikáltak.

Az énekek végén nagyon fontos és figyelemre méltó jegyzések találhatók, péld.

„E könyvben való psalmusokról és egyéb dicséretekről: A psalmusok a régi diák translatióban, sok helyen igen különböznek a Zsidó Bibliában való értelemtől. — Ez okáért e mi fordításunkban, nem a régi translatiót, hanem a Zsidó textust követtük.“

(Világos ebből, hogy a reformátorok, ha oda van is írva a latin kezdet a zsoltárok fölé, nem latinból, hanem az eredetiből fordítottak. — Hova lett már most Bogisich urnak amaz állítása, melyet ellenem szólott a Prot. egyh. és isk. lap 1881. é. f. 2. számában: „mi birtuk a zsoltárok magyar énekeit, mielőtt önök tőlünk elváltak“, — ilyet természetesen csak az állíthat, kinek a régi magyar irodalomban való ismerete csak annyira terjed, hogy Illyés István 1693-iki zsoltár könyvét tartja első magyar zsoltárokul. — De megsemmisült. Jakab Elek ur azon állítása is, hogy az unitáriusok elébb magyarra fordították a Luthertől behozott német énekes könyvből. — Magyar könyvszemle 1882. 63. l.)

„Azért a kinek nem mindjártan tetszik, ne siessen addig itélni (coecus de colore),**) hanem olvassa meg először a Zsidó textust s ambátor kárhoztasson azután bennünket.“

(Ebből meg az világos, hogy a magyar reformátorok zsoltárfordítása sokkal hübb, szövegszerűbb, mint a római katolikusoké, mert ők nem a Vulgátából, (mely szinte csak translatio) hanem az eredeti forrásból merítettek.)

Zsoltár van benne 46. (Zsidóból) Méltán lehet tehát Huszár Gált is egyik zsoltárfordítónkul tartani!

A 347. lev. így végzi: „Finis primae partis“,

*) Ezzel is fellépett már akkor Batizi.

**) Magyarul = Bogisich Mihály!

K. F.

— a regestrum után pedig ez van: „a psalmusokból és a régi szenteknek egyéb könyörgésiből való több isteni dicséreteket, Istennek kegyelmes segítségéből e könyvnek második részében adjuk ki.“ — Ez lett volna az igazi Cationale vagy népénekes könyv, hogy Huszár nem adta ki, az bizonyos, mert mint életrajzában láttuk, róla 1575. után nincs többé semmi nyom, az ő feltett jó szándékát végrehajták mások: Csáktornyai János Debreczen 1579., — a „Nagy Dorkó“-féle debreczeni gyűjtemény 1590., — különösen Gönczi (Fabricius) György, Debreczen 1592. énekes könyveikkel, mely utóbbi (időnként bővítve, később „Impressum“ név alatt csinosítva) szinte 1808-ig lett rendszeres istenitiszteleti énekes könyvük a reformátusoknak.

* * *

Azért adtuk ily — bő kivonatos — tartalmát Huszár Gál énekes könyvének, miszerént a t. olvasó magából a könyvből győződjk meg, hogy e könyv nem a népszámára, hanem a cerimoniális ritus elvégzésére készült gyűjtemény volt, nem volt tehát Cationale, vagyis népénekes könyv!

Maga Huszár megjegyzi (az illető innepi alkalmakkor), hogy a népének közül csak néhányat tett bele, miket predicatio előtt és után, urvacsorakor stb. a gyülekezeti szokott énekelni! Mint mondók, az lett volna a népénekes könyv, melynek kiadását a végén igéri, melyet aztán az ő holta után kiadtak mások.

Lássuk már most Bogisich ur állításainak alaptalanságát, ismerjük meg erőszakolt ráfogásait s nagymérvű járatlanságát a XVI. század története s irodalma körül; a mint következnek:

„A könyv legfőbb értéke — mond B. ur — hogy gazdag s változatos tartalma kimutatja a magyar egyházi énekek régiségét s katolikus eredetét“, — alább: „az első részben a hymnusok, antifónák, zsoltárok a gregorián ének szerént közöltetnek, — a második részben sok oly hymnus van, melyet a hitujítás előtt énekeltek, mint ezt a feliratok s czimek kétségtelenül bizonyítják.“

E merész állításokat nem is czáfolom, rég megczáfolta Barthalus István és Benczédi Székely István, — Barthalus a „Magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században“, nyilván megmondja, hogy a protestánsok nem a Gregorián, hanem az Ambrosius-féle módot használták. „Ámbár Nagy Gergely — mond Barthalus — részint módosította, részint eltörlötte Ambrosius szertartásainak rendjét s ezzel együtt az ambrósiusi irodalom is háttérbe szorult; de egészen meg nem szűnt, s ez kitetszik onnan, hogy az egyházi zeneirók koronként emlékeznek Ambro-

*) Pest, 1870.

sus styljáról. Ily uton juthatott hagyomány-kép a XVI. század költőire, kik a protestantismus kebelében újra felvirágoztatták.“*)

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

Könyvismertetés.

Mennyiségtan a népiskolában. Vezérkönyv az elemi iskola I—VI. osztályaiban tanítók számára. Pályadíjt nyert mű. Irta Kovács Lajos tanítóképezdei tanár. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület tulajdona. Ára 1 frt. 80 kr.

(Folytatás.)

A második osztály tananyaga az 1—100-ig terjedő számkör. Itt is 10-enként kell előre haladni, a megelőzőket ismételni s azokat alapul használni a következők betanításánál; miként haladjon a tanító, azt tüzetesen tárgyalja 20—30-ig. Ez a minta az azután következő tízes körök betanítására. De, minthogy tekintélyes methodikusok azt kívánják, hogy az 1—100-ig terjedő számkörben a 4 alapművelet önállóan taníttassék, tehát ne párhuzamosan, a mint ezt szerző az 1—20-ig terjedő számkörben tette: mindkét tanítási eljárásra ad mintát, hogy a tanító a kettő közül azt választhassa, a melyik meggyőződése szerint célszerűbb.

Ezeken kívül kiterjeszkedik a váltószámok ismertetésére, a szorzótábla begyakorlására s a mennyiségek tényezőkre bontására, végre a római számjegyek iratását gyakorolja. Alkalmas helyeken ismereteket nyújt a negyed, nyolczad és tizedrészekről. A szorzótábla betanításánál ajánlja változatosság kedvéért a Pythagorás-féle tábla felvételét.

A harmadik osztály tananyaga 100—1000-ig terjedő számkörben mozog. E közben taníttatnak az ide tartozó pénzek, mértékek, a törtek $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{10}$ -ig, a római számok M-ig. E kört két fokozatra osztja, ezek elseje 500, másika 1000-ig megy.

Ez osztályban szemléltetési eszközt csak a tízes rendszer felfogatásánál használ; megengedi, hogy a tanítóval megfejtett feladatokhoz hasonlókat magánfoglalkozásul, vagy otthon leendő kidolgozás végett is adhatunk fel.

Az egész évi tananyagot három részben dolgozza fel. Az I. rész 1—100-ig, a II. r. 1—500-ig, a III. r. 1—1000-ig terjed.

Elsőben is az 1—100-ig terjedő számkört dolgozza fel úgy, hogy az egyes számműveletek önállóan jöjjenek elő s a gyakorlatok írásban szokásos formán megtaníttassanak. Teszi azt ismétlés, a tananyagnak minél több oldalról vizsgálat alá vétele által minél jobban elsajátítása végett s azon okból, hogy már ismert számokon kezdje meg a formára nézve új gyakorlatok tanítását.

Az összeadás tanításában a következő 6 fokozatot tartja meg:

1. Az alapszámok alapszámokhoz adatnak, de összegük tizen felül nem emelkedik.
2. Tízet ad tízekhez.
3. Alapszámokat ad tízekhez.
4. Tízet és egyeket ad tízekhez s egyekhez.

*) E könyvet jó lett volna Bogisich urnak előbb megismernie!

5. Alapszámot ad alapszámhoz, de az összeg több lesz 10-nél.

6. Tízekhez s egyekhez tízet s egyeket ad, de az egyek összege több lesz 10-nél.

Ajánlja, hogy a kérdések minél változatosabbak legyenek.

A kivonás tanításában a művelethez alkalmazva a fenebb elmondott 6 fokozathoz még vesz egyet s ez: százból vonunk ki előbb tízet, aztán tízet és egyeket.

A szorzásnál két fokozatot ajánl. Első: a szorzótábla körén belül, a másik azon tul.

Az osztásnál is két fokozatot különböztet meg: a maradék nélkül s maradékkal osztást, itt az egység, mint egész részeit, vonalak által szemlélteti.

Ezen fokozatok megtartása mellett dolgozza fel a II-ik részt. A III. részben az összeadás munkálatait két főcsoportba vonja össze. 1. Oly számokat adunk össze, melyekben az alsóbb rendű számok összege nem emelkedik felsőbb rendbe. 2. Az összeadandók alsóbb rendű számainak összege felsőbb rendbe is átmegy. A kivonásnál ugyancsak két csoportra osztja a kivonás eseteit. 1. A kisebbbitendő mindenik rendbe tartozó száma több, mint a kivonandóé. 2. A kisebbbitendő alsóbb rendű számai kevesebbek, mint a kivonandó ugyanazon rendbe tartozó számai. A szorzásnál előbb egy, aztán két számjegyű szorzót vesz fel. Ugyanigy jár el az osztásnál; mindkét csoportba vesz fel maradék nélkül s maradékkal osztást.

A negyedik osztály tananyagát a következőkben adja: I. részben ismétli a múlt évben tanultakat, de itt az írási számolást kívánja kiváló figyelemben részesíteni. A II. rész első gyakorlatában kifejti a tízes számrendszert egész számokkal. A 2-ik gyakorlatban ismerteti a mértékeket, megmagyarazza a váltószámot, a szétbontást és összevonást. A 3-ik gyakorlatban az összeadást tiszta megnevezett egyenű s különnevű számokkal. A 4-ik gyakorlatban a kivonást, az 5-ikben a szorzást, 6-ikben az osztást ugyancsak így; e gyakorlatban tanít a számok oszthatóságáról. Végre meghatározza a négy alapműveletet s annak általános szabályait.

A III. részben a törtszámokról tanít. Itt ismét részletes ismertetést látok szükségesnek. Elmondja a tanító részére, hogy a közönséges tört kifejezett, de végre nem hajtott osztás, hogy bármely osztási feladatot leírhatunk tört alakban, de igazi tört csak az, melyben az osztó nagyobb szám, mint az osztandó; épen ezért az igazi törtben a hányados az egynek csak része; az egy a törtre nézve is mérték; így hát a törtszámot két szempontból lehet tekintetbe venni, mint jelölt osztást s mint az egynek részét; amott osztandó és osztóról van szó, tehát a tört előállása jó tekintetbe, itt inkább az értéket vizsgáljuk. Szükségesnek tartja a törteket itt ismét előről kezdeni s a törtek előállításáról s értékéről előbb egy, aztán több részt véve tekintetbe szólni.

Szemléltető eszközökül alkalmasnak tartja: a törtszámokat érzékeltető gépet, bármely darabokra vágható tárgyat; írásban szemléltetésre az egyenes vonalat és a kört.

Ezekután „egy részt tekintve“ szemlélteti, miként áll elő $\frac{1}{2}$, mennyi ez? rész vagy egész? írásban megmutatja az $\frac{1}{2}$ -et a vonalon, a körön. Így megy tovább a negyed, 8-ad, 5-öd, 10-ed, 3-ad, 6-od, 9-ed, 7-ed részek szemléltetésénél szóval s írásban.

Midőn ezt begyakorolta, ilyen elvont gyakorlatokat

vesz fel: Hány félből . . . hetedből lesz egy egész? Hány fél . . . heted telik egy egészből? írva összead $\frac{1}{2}$ . . . $\frac{1}{7}$ -eket. Egészekkel szoroztat $\frac{1}{2}$ . . . $\frac{1}{7}$ aként, hogy a szorzat egy egész legyen; ugyanigy törtekkel szoroztat egészeket. A tanultakat alkalmazza. Az ismétlő kérdéseket ugy intézi, hogy meggyőződhessek a tanító arról, hogy a növendék a tanult törteket fejből le tudja-e írni, vagy hogy szerzett-e alaki képzetet a törtekről az $\frac{1}{2}$ -től az $\frac{1}{10}$ -ig.

Majd „egynél több részt véve tekintetbe“ tanít $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ -ről. Szemléltetve felfogatja azok értékét a vonalon, a körön, összead, kivon $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ -eket. Szoroztatja ezeket 1, 2, 3, 4-el, végre osztatja.

A nyolczadok ismertetése után összehasonlitja a ketted, negyed, nyolczadokat, végre alkalmazza. Ezen tanmenetet szigoruan megtartva halad tovább a 7-edek számításáig.

Ezután átmegy a törtekkel számolásra. Az összeadásnál és kivonásnál oly tiszta s megnevezett törteket ad össze s von ki, melyek egynevűvé tételét a megelőzőkből már szemléletből megtanulták. A szorzást és osztást akként gyakorolja, hogy előbb csak az egyik, majd később mindkét mennyiség tört. Szemlélet utján vonja el a szorzás és osztás szabályait.

A IV. részben megismerteti a hármasszabályt. Egyenes arányu két tételből álló, visszás arányu két tételből álló feladatokat dolgoztat egész és tört számokkal.

Az 5. s 6. osztály részére előirt tananyag betanítását a számok mérésével kezdi, így mutatja ki, hogy a számok vagy olyanok, melyeknek csak az egy, vagy olyanok, melyeknek az egyen kívül más számok is lehetnek mértékei; azután tér át a törzstényezőkre, a legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös osztandó (közös többes) kikeresésére. Ezt követi a közönséges törteknek rendszeres ismertetése, u. m. előállítás; érték; értékre nézve összehasonlitás ugyanazon szám a nevező, a számláló; a törtszám értékének többítése és kevesbitése a számlálóval, a nevezővel; a törtszám alaki változtatása; egynevezőre hozás.

Ezen előkészületek után következik a négy alapművelet törtszámokkal.

Az összeadás és kivonásban előbb egynevezőjű törtekkel dolgozik, azután megy át a különböző nevezőjű feladatok megfejtésére. A szorzásnál betanítja az előfordulható eseteket. Elvont s alkalmazott számokkal bemutatja, miként kell vegyes számot törttel s megfordítva szorozni. Az osztásnál előforduló eseteket is külön-külön veszi fel. 1-ör. Egész osztatik törttel s megfordítva. 2-ör. Tört törttel osztatik (méretik). 3-ör. Vegyes szám osztatik törttel, egész és vegyes számmal.

Mielőtt a tizedesek tanítását megkezdené, röviden kifejti, miért tanítandó előbb a közönséges törtekkel való művelet. A tizedes törtek tanításánál tanmenete a következő: A tizedes törtek előállása, kiolvasása, leírása, szorzása 10, 100, 1000-el, a tizedes törtek közönségesekké viszszaváltoztatása (véges, végetlen, de tisztán szakaszos, nem tisztán szakaszos); a tizedes törtek rövidítése; a négy alapművelet. A hármasszabálynál ismétel s mint a negyedik osztályban előbb az egyenes arányu, azután a visszás arányu két, három, több tételből álló feladatok megfejtését mutatja be egész, közönséges tizedes törtekkel s különböző formákban. Ugyancsak ezen tanmenetben tanítja az összetett hár-

mas szabályt. Ehez kapcsolja a kamatszámítást. Fogalmát adja a tőkének, kamatnak, időnek. A számítást a kamatszámítás képleteinek használatával kapcsolja össze. Azután tanítja az egyszerű és összetett társaságsszabályokat, végítésszabályokat. Itt ily különbségeket nevez meg s e szerint sorolja s dolgozza a feladatokat: középérték kiszámítása, kivetés, ötvény számolás. A 6 osztály tananyagához függelékül toldja a pénzről, biztosító intézetekről, térmenyiségekről szóló ismertetést. Az utóbbi szakaszban megkülönbözteti a hosszterület s testmértékeket, elősorolja a régi és új hosszterület s testmértékeket.

Dóczy Gedeon.

(Vége köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

Nagytisztelű Szerkesztő ur!

Becses lapjának folyó évi 34-ik számában nt. Könyves Tóth Mihály ur Szeremley S. urnak azon állítását, mely szerint „magában Debreczenben is azzal tartják, hogy a főgymnasium (és a collegium többi részei) a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdona“ azzal igyekszik megerőtleníteni, hogy olyképen tünteti fel a dolgot, mintha ez a vélemény — nem tudni minő hatás alatt — egyedül az én fejemben született volna s az 1881. év óta megjelent értesítők, (melyeket én adtam ki) s az azok alapján készült monographia-részlet egyedül ezen én téves „igéimet“ reprodukálják.

Nincs szándékom, legalább ezen alkalommal nincs, azon fontos kérdés vitatásába bocsátkozni, kié a debreczeni collegium?

S ha egyedül a nt. cikkíró ur sorai által reám háritott felelősség terhét akarnám lerázni, egész röviden azt mondhatnám, hogy az 1881-iki értesítőben megjelent azon kifejezést, mely szerint „a debreczeni ref. főiskola, mint a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdona, ennek kormányzata alatt áll,“ nem én használtam először, egy régibb értesítőben ugyanez betűről-betűre ott van. De mivel én e kifejezést később csakugyan szándékosan használtam, ugy vélem, tartozom a ntiszt. cikkíró ur mindenki által mélyen tisztelt egyéniségének pár szónyi felvilágosítással arról „minő hatás alatt kezdtem e kifejezést“, (melyet tulajdonkép — mint mondom — nem is én kezdtem) használni. — A debreczeni ref. gymnasiumról 1853-tól fogva jelentek meg nyilvános értesítők. 1860-ig ezekben az iskola kormányzásáról semmi szó nincsen. 1860-tól 66-ig nem adatott ki értesítő. Az 1866/7. éviben — mely az akadémia-és gymnasiumról együttesen adatott ki, a collegium kormányzására vonatkozólag ezeket találok: „A debreczeni ref. főiskola kormányán a főtisztelű tiszántuli egyházkerület áll. A kormányzás szervei kétfélék: u. m. aa) szellemi ügyeket vezető bizottság, bb) anyagi ügyeket vezető bizottság.“ Tehát kormányzó gyanánt az egyházkerület van megnevezve. S valóban a tények is azt bizonyítják, hogy bár mindkét felemlített bizottság a Superintendia, a debreczeni ref. egyh. és a tanárkar választottaiból áll, e vegyes bizottságok csak „szervei“ a kormányzó Superintendiaának, ők magok végintézkedési joggal semmi fontosabb esetben nem birnak, p. o. vagyonszerzési etc. ügyekben csak javaslatokat tesznek, jegyzőkönyveiket felülvizsgálás és megerősítés végett a Superintendiaára terjesztik, a véghatározás joga mindenben az egyházkerületé. Feltéve már most, de

meg nem engedve, — hogy a ntiszt. urnak a collegium tulajdonjogát illető felfogása helyes, — ez állapotnak csak úgy lehetett létrejönni, hogy a collegiumnak 3 tulajdonosa, t. i. 1-ször a Superintendentia, 2-szor a debreczeni egyház és 3-szor maga a collegium, vagy ha úgy tetszik, a tanárkar közösen megegyezett abban, hogy alakít 2 kormányzó bizottságot a saját választottaiból: de e közösen alkotott bizottságnak nem ad végérvényes határozási jogot, hanem egyik tulajdonos társat a másik kettő még maga, sőt a közös bizottság felibe állítván, minden hozott határozat megerősítési, vagy elvetési jogát ennek az egy tulajdonos társnak a kezébe teszi le. Erre ruházza az intézet szervezetének, törvényeinek, vagyoni viszonyainak etc. megállapítási jogát, maga (t. i. a másik két tulajdonos társ) ezekre vonatkozólag csak javaslatként alakjában óhajt befolyást gyakorolni. Hogy ez, ha nem is képtelenség, de határozottan a tulajdonjogról — legalább a főiskola fennállásának tartamára — lemondás, a jognak másra átruházása, azt hiszem a ntiszt. ur sem fogja tagadni, valamint nem tagadhatja azt, hogy, a saját maga által felhozott példa szerint, a megyeháza, mig Hajdumegyé fennáll, s Debreczen lesz a székhelye, nem a Debreczen városáé, úgy hogy azt p. o. akármikor ismét fogadóvá változtathassa, hanem Hajdúvármegyéé. — S ha ez így áll, ép az, a mit erre vonatkozólag a ntiszt. ur említ, azt bizonyítja, hogy a debreczeni ref. egyháznak, — ha volna is a collegiumhoz tulajdonjoga, az csak akkor érvényesülhetne, a mikor a debreczeni collegium megszűnik, vagy máshová helyeztetik át, de mindaddig, mig az a ref. collegium Debreczenben él, a debreczeni ref. egyháznak semmi tulajdonjoga hozzá. Tehát azon követelés, hogy a kormányzási jogban mint tulajdonos társ egyenlően osztozkodjék a Superintendentiával, legfeljebb csak a régiebb abususra támaszkodhatik, mint Debreczennek a tractussal etc. szemben támasztott más speciális jogkövetelései s a jognak megfelelő tehervállalástól folytonos vonakodása.

De hogy nem is volt a debreczeni ref. egyháznak — distinguáljuk a két jogi személyt. t. i. Debreczen városát és a debreczeni ref. egyházat egymástól — soha a collegiumhoz törvényes és szabályos uton szerzett tulajdonjoga, maga a ntiszt. cikkíró ur is elismerni látszik, midőn a debreczeni egyház történeti jogai védelmére nem tud többet mondani, mint hogy „a körülményekhez képest a város jogai átszállottak a ref. egyháztanácsra“: de azt nem mondja el, hogy hol vannak az adatok arra nézve, hogy Debreczen város a maga jogait átruházta törvényes formában a debreczeni ref. egyháztanácsra? Ha ily adatok volnának, vagy csak lettek volna is, Sinay aligha igyekezett volna „lerázni a szelid hatalmat.“ Ha pedig nincsenek s nem is voltak, mi jogon lehet ntiszt. Szeremley urtól, vagy bárki mástól azt kérdezni, hogy „hol vannak az adatok arra nézve, hogy a debreczeni ref. hitközség ezen tulajdoni jogától teljesen vagy általánosan lemondott volna“? Hiszen a mi jogos tulajdona sem volt, arról nem is volt szükséges lemondania, sőt nem is mondhatott le.

De van még a ntiszt. urnak egy argumentuma a debreczeni ref. egyház tulajdonjoga védelmére; az t. i., hogy Domokos L. „Sinay megbuktatása után a collegiumnak szellemi és anyagi kormányzását a debreczeni ref. egyháztanács kezébe adta.“ Engedjen meg, ha nem tudok feltétlenül meghajolni ez argumentálás előtt. Mert hiszen, ha az, hogy egy valaki oly valamit, a mi jog szerint nem is az övé, egy más valakinek ajándékoz, jövezim a törvényes birtoklásra, akkor bármi jograblás és törvénytelen szerzés

legitimálására lehet czímet találni. Annálfogva hogy az argumentum valamit érjen, előbb azt kellett volna előadni a ntiszt. cikkíró urnak, hogy Debreczen város községe Domokos L-ra bizta az ő, főiskolához való tulajdonjoga feletti intézkedést. De hogy ilyenforma aligha történt, bizonyítja a szintén a ntiszt. ur által felemlített ama másik tény, hogy t. i. Pécsy, egy másik hatalmas és erőszakos ur, már maga állt elő s magához ragadta a collegium s különöbben annak vagyona feletti rendelkezés jogát.

Nincs tehát és nem is volt a debreczeni ref. egyháznak törvényesen szerzett kormányzási joga a collegium felett, annál kevésbé tulajdon joga hozzá. Egy darabig a véletlen körülmények kezébe játszották azt, de a mint a körülmények változtak, ki is ejtette azt ismét, s a „Magyarországi reformátusok debreczeni collegiuma“ maradt a Superintendentia kormányhatósága alatt, mely tehát eo ipso a debreczeni collegium haláláig megkapta a tulajdonjogot is. Hogy a jobb rend és békés kijöhetés kedvéért egy-egy bizottságba, de a melynek határozatai az ő megerősítése nélkül nem élhetnek, befogadta a debreczeni egyház és tanárkar küldötteit is, ebből fegyvert faragni a Superintendentia ellen lehet ugyan, Debreczenben elég divatos is, de aligha jogos és méltányos.

Ennek a felfogásnak ad kifejezést az 186⁶/₇. évi értesítő az idézett sorokban. E sorokat pedig megtalálja a ntiszt. ur minden évi értesítőben, csaknem stereotyp kiadásban. Ha tehát én azok helyett azt irtam, hogy „a debreczeni ref. főiskola, mint a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdona, (ezek az incriminált igék) ennek kormányzata alatt áll“ semmi olyat nem követtem el, a mi a 186⁶/₇. év óta nyilvánosságra bocsátott Értesítőben az isk. kormányzatára vonatkozólag közlötteknek szellemével ellenkeznék, sőt — úgy gondolom — az általam is használt kifejezés, bár határozottabban s talán szabatosabban, ugyanazt fejezi ki, a mit az előbbi évi értesítő egyezőleg mondanak. — S talán a fentebbiekből a felől is tájékozódni fog a ntiszt. ur: „Minő hatás alatt kezdtem a kifejezést“ ha ugyan én kezdtem volna „használni“. De — ismétlem, — nem én kezdtem. A 187⁶/₇. évről a gymnasium és tanítóképezdéről kiadott értesítő betűről betűre a fentebb idézett szavakkal kezdődik. Sajnálom, hogy a nagytiszt. ur nem vette tudomásul.

S viszont úgy gondolom, hogy épen azon körülmény is, hogy a több mint másfélezer példányban közrebocsátott s magoknak a debreczeni ref. egyház presbytereinek is évről évre hivatalból megküldött értesítőik illetén felfogása és nyilatkozatai ellen soha legkisebb hang sem emelkedett mindaddig, míg a debreczeni ref. egyház legalább is különös eljárásával a tanárválasztási jog és eljárásnak újabb szabályozását nem tette szükségessé, azt bizonyítja, hogy Sz. S. urnak teljes tőkéletes igazsága volt, midőn azt állította, hogy „magában Debreczenben is azzal tartják, hogy a főgymnasium a tiszántuli ref. egyházkerület tulajdona.“

S ezzel be is zárhatnám e sorokat, ha a nagytiszt. ur „figyelmet érdemlő és nevezetesnek“ nem méltóztatnék jelezni azon körülményt is, „hogy B. Gy. tanár ur 1877-ben már gymnasiumi igazgató volt, és mégis csak az 1881-k i értesítőben jutott eszébe ezt írni, hogy a debreczeni ref. főiskola a tiszántuli egyházkerület tulajdona.“ Hogy ezt írni nem nekem jutott először eszembe, már többször említettem, — hogy az általam 77-től 80-ig kiadott három értesítőben miért nincs ez benne? arra talán elég annyit felelni, hogy azokban a gymna-

sium kormányzásáról egy szó sincs, tehát az inkriminált „igék” sem lehetnek ott. Hogy az 1880°/₁-iki értesítőbe hogy kerültek bele? az sem nagyon figyelmet érdemlő és nevezetes. El van ott mondva, hogy az 1880. évi juliusi egyházkerületi gyűlés felállította az egyházkerületi felügyelő tanácsot. Ez új és fontos dolog volt a gymnasium történetében, különösen a kormányzás szempontjából. Ezt felemlítetlen hagyni az értesítőnek nem igen lehetett. Ha pedig felemlítette, szólni kellett valamit a gymnasium, illetőleg a főiskola kormányzásáról általában is. Így került oda bevezetésül az 1876°/₇-ki értesítőből az az egy pár sor, mint mind a tényállásnak, mind az én felfogásomnak leginkább megfelelő. Ez „igéket” aztán lenyomattam minden olyan értesítőben, a melyben a felügyelő tanács szervezeti szabályzatát — mintegy sürgetésül annak életbe léptetésére — újra közölni szükségesnek láttam.

Lehetne még szólnom valamit még arról is, miért gondoltam s mondtam én célszerűbbnek az akkor kivált alig-alig tengődött csonka reáliskola helyett egy városi gymnasium felállítását. De e kérdés nem is tartozik a szóban forgó tárgyhoz, — nem is akarom ujabban felbolygatni a reáliskola multjára vonatkozó kellemetlen dolgokat s visszaemlékezéseket. Könnyen ki lehetne mutatni azt is, hogy a nagytsiszt. ur által a collegium évi költségeinek fedezeti arányára vonatkozólag mondottak is tévedésen alapulnak. De ebbe sem akarok ez alkalommal bocsátkozni. Azért végül csak arra legyen szabad kérnem a nagytsiszt. cikkíró urat, hogy bár a mi a debreczeni ref. egyháznak a collegium ügyeibe való befolyását illeti, annak kívánatos és jogos volna felől nézetem a nagytsiszt. uréval teljesen ellenkezik, méltóztassék rólam is elhinni azt, hogy a debreczeni ref. főiskola iránti rokonszenves jó indulat és munkás szeretet tekintetében — a mennyire csekély erőm engedi, — nem szándékom hátrább maradni senkinél.

Békési Gyula.

Különfélék.

Debreczeni főiskolánkban az évet nyitó istenitizszeptet f. hó 9-én tartatott szokott helyén, az oratoriumban. A nagyszámu ifjúságon, a teljes számban megjelent tanárkaron kívül ott láttuk főt. püspök urat, Dr. Csiky Kálmánt, érettségi kormányképviselőt, Némethy Lajos lelkészt s többeket a városból. Az istenitizszeptet a gyakorlati theologia tanára végezte. Utána a tanári gyűlésteremben főt. püspök ur intézett szép buzdító beszédet a tanárokhoz, melyre az akadémiai igazgató válaszolt. Végül egy teremben felolvastattott az akadémiai ifjúság névsora s néhány fontosabb pont az iskolai törvényekből. Ezzel megindult a főiskolai élet nagy gépezete s beállott a munka korszaka. A tanuló ifjúság létszáma még nem állapodott meg s így arról csak később közölhetünk positiv adatokat.

Érettségi vizsgálat tartatott a debreczeni főiskolánál e hó 2—9-ig bezárólag. — Pótvizsgára a tiszántuli egyházkerület 3 főgymnasiumából 28-an jelentkeztek, a kik tehát egy-egy tantárgyból vizsgáltattak meg; a javítás 22-nek sikerült is, 6-an azonban még egyszer vizsgálatra utasítottak. — Egész vizsgát, írásbelit és szóbelit tett miniszteri engedély mellett 12; kik közül 1 jó eredménnyel, 5 elegendő sikerrel érettnak nyilvánított; 1 egész évre, 4-en pedig 3 óra pótvizsgálatra utasítottak; 1 a vizsga

közben rosszul lévén, a vizsgálatától visszalépett. — Reáliskolai érettségi bizonyítványát, a latin nyelvből tett vizsga által kiegészítette 1 tanuló. — E szerint az érettségi vizsgát tett növendékek száma: 41.

Megjelent: Nagy Péter erdelyrészi ref. püspök, kir. tanácsos emlékezete egy könyörgés és gyászbeszédben a kézdi-vásárhelyi ref. egyházközség által 1885. jun. 7-én tartott gyászünnepeyen. — A könyörgést írta s elmondotta Székely János kézdi-vásárhelyi ref. pap. A gyászbeszédet írta és elmondotta Zóltáni Elek léczfalvi ref. pap. Kézdi-Vásárhelyt, 1885. 8-adrét 22 lap. Ára 20 kr.

Gyászhir. Bonyhay Bénéámin hites ügyvéd, a békésbányai ref. egyházmegye kiérdemült tanácsbírája meghalt 1885. szept. 9-én érdemekben gazdag és munkás életének 80-ik évében. Egyházát, a nevelés szent ügyét, a társadalmi jó rend érdekeit teljes odaadással és lelkiismeretességgel szolgált, igazi patriarchai jellemmel bíró férfit vesztettünk benne. Aldás a hű munkás emlékének!

Sorshuzás. A dunántuli ref. egyházkerület pápai főiskolája javára rendezett sorsjáték jegyeinek Ökrös Bálint kir. közjegyző és a Budapest főváros hatósága által kiküldött politikai biztos jelenlétében történt huzása szeptember 1-én tartatott meg a m. kir. lottoigazgatóság helyiségében. A huzás eredménye a következő: 4000 frtos főnyeremény esett a 272. sor 65. számra. 1000 frtos nyeremények estek az 1013. sor 71. számra és a 12. sor 47. számra. 200 frtos nyeremények estek a 1128. sor 16. számra. 952. sor 93. szám, 157. sor 31. számra. 100 frtos nyeremények estek az 1200. sor 37. szám, 877. sor 51. szám, 15. sor 57. szám, 1029. sor 13. szám, 924. sor 21. szám, 687. sor 6. szám, 380. sor 57. szám, 8. sor 34. szám, 863. sor 79. szám, 978. sor 5. szám, 946. sor 67. szám, 293. sor 78. szám, 1187. sor 40. szám, 933. sor 95. számra. 25 frtos nyeremények estek a 623. sor 92. sz., 1112. sor 51. sz., 516. sor 92. sz., 996. sor 88. sz., 536. sor 61. sz., 724. sor 87. sz., 403. sor 91. sz., 1159. sor 85. sz., 139. sor 81. sz., 547. sor 80. sz., 239. sor 88. sz., 1155. sor 48. sz., 1086. sor 68. sz., 266. sor 26. sz., 646. sor 26. sz., 147. sor 1. sz., 733. sor 88. sz., 148. sor 70. sz., 1056. sor 62. sz., 1122. sor 8. sz., 290. sor 14. sz., 359. sor 45. sz., 738. sor 68. sz., 711. sor 75. sz., 974. sor 30. sz., 518. sor 6. sz., 1140. sor 38. sz., 1176. sor 30. sz., 107. sor 48. sz., 379. sor 92. sz., 863. sor 49. sz., 712. sor 21. sz., 818. sor 39. sz., 214. sor 51. sz., 4. sor 27. sz., 974. sor 56. sz., 515. sor 47. sz., 1047. sor 20. sz., 851. sor 91. sz., 934. sor 38. sz., 672. sor 9. sz., 739. sor 48. sz., 519. sor 17. sz., 207. sor 13. sz., 354. sor 76. sz., 1191. sor 86. sz., 145. sor 23. sz., 1180. sor 42. sz., 338. sor 62. sz., 11. sor 43. sz., 200. sor 41. sz., 671. sor 63. sz., 691. sor 83. sz., 569. sor 87. sz., 189. sor 96. sz., 1052. sor 60. sz., 1182. sor 88. sz., 869. sor 39. sz., 271. sor 76. sz., 307. sor 29. sz., 88. sor 81. sz., 289. sor 36. sz., 740. sor 89. sz., 292. sor 56. sz., 864. sor 30. sz., 138. sor 38. sz., 511. sor 23. sz., 64. sor 53. sz., 1027. sor 15. sz., 375. sor 39. sz., 554. sor 42. sz., 453. sor 23. sz., 127. sor 35. sz., 484. sor 11. sz., 608. sor 30. sz., 901. sor 25. sz., 91. sor 72. sz., 813. sor 53. sz., 198. sor 98. sz., 255. sor 34. számokra. A többi kihuzott számok 10 és 5 frtos tárgyakat nyertek s ezeknek teljes jegyzéke mindazokhoz megküldetik, kik a sorsjátékrendező-bizottságtól sorsjegyeket kaptak.

Felelős szerkesztő: Tóth Sámuel. Szerkesztőtársak: Csiky Lajos, Géresi Kálmán.

H I R D E T É S E K

Anyakönyvi ívek.

Van szerencsém a Nagytiszteletű lelkész urakat értesíteni, miszerint az 1884-ik évi november 17—24. napjain Budapesten tartott Egyetemes konvent jegyzőkönyvének 73-ik pontjában megállapított s mind az öt egyházkerület részére tervezett egyöntetű

keresztelesi, esketési és halotti anyakönyvi ívek

elkészültek. Az ívek a konvent meghagyása folytán kétfélék:

Anyakönyvi ívek, merített, ugynevezett diósgyőri papíron, ára 1 koncznak = 25 ív	1 frt 50 kr.
Ivenként ára	— " 6 "
Anyakönyvi ívek, közönséges fogalmazási papíron, ára 1 koncznak = 25 ív	1 " — "
Ivenként ára	— " 4 "

A választás a Nagytiszteletű urakra van bízva.

A fenti anyakönyvekhez a lelkész urak könnyebbégére névmutatót is készítettünk, még pedig külön a keresztelesi, esketési és halotti anyakönyvekhez és ezek ára: 1 koncz 1 frt.

Az anyakönyvek gyors és erős bekötését olcsó áron elvállaljuk.

Becses megrendelését várva maradtunk
Budapesten, 1885. augusztus hó 25-én
Nagytiszteletű urnak

alázatos szolgálja
Hornyánszky Viktor

könyvkiadó-hivatala és könyvnyomdája.

Pályázat.

A földesi ev. ref. egyház lelkészi hivatalára, melynek évi jövedelme: 163 frt 40 kr készpénz, 52 köböl buza, 52 köböl árpa, 12 hold szántóföld, 16 nagymarhára legeltetési illetőség stb., összesen mintegy 1100 frt pénzértékben s így az egyház a tiszántuli egyházkerület osztályozása szerint 2-ik osztályu.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi október hó 5-ik napjáig küldendők az alsó-szabolcs hajdu-vidéki ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalához H.-Böszörménybe.

Debreczen, 1885. szeptember hó 9.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A szováti ev. ref. egyház lelkészi hivatalára, melynek évi javadalma: 89 frt 16 kr készpénz, 16 köböl buza, 16 köböl árpa, 65 hold föld egytagban, 10 hold legelő stb., összesen mintegy 1100 frt pénzértékre becsülhető; s így az egyház a tiszántuli egyházkerület osztályozása szerint 2-ik osztályu.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények f. évi október hó 5-ik napjáig küldendők az alsó-szabolcs hajdu-vidéki ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalához H.-Böszörménybe.

Debreczen, 1885. szeptember hó 9.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A csurgói ev. ref. főgymnasiumban megüresült rendes tanári állomásra, melylyel 700 frt évi fizetés, 250 frt lakpénzből álló javadalmazás és 50 frt ötödéves pótlék mellett a görög nyelv s irodalom, ugy a bölcséleti előtan (lélektan s logika) s ez évben átmenetileg, a III. osztályban a latinnyelv tanítása összesen 23 órán van egybekötve, pályázat hirdetik.

A pályázók felhivatnak, hogy életkorukat, végzett tanulmányaikat, tanári képesítettségüket igazoló okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvényeiket f. évi szeptember hó 24-ig a főgymnasium igazgatóságához Csurgóra (Somogym.) küldjék be.

A megválasztott, ki tanszékét f. évi október 5-én köteles elfoglalni, 2 (két) évi próbaév után fog állandósíttatni.

Kelt Csurgón, a főgymn. igazgatótanácsának f. évi aug. 31-én tartott üléséből.

Szabó Kálmán,
ig. tanácselnök

2—1